

ΚΑΤΑΝΟΩΝΤΑΣ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

ΤΕΧΝΗΤΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΘΕΜΕΛΙΩΔΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

ΣΥΝΟΨΗ

3

Κύρια ευρήματα και γνώμες του FRA

5

Διασφάλιση θεμελιωδών δικαιωμάτων —
πεδίο εφαρμογής, εκτίμηση του αντικτύπου
και λογοδοσία

10

Απαγόρευση των διακρίσεων, προστασία
δεδομένων και πρόσβαση στη δικαιοσύνη:
τρεις οριζόντιες θεματικές

© Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2021

Η αναπαραγωγή επιτρέπεται εφόσον αναφέρεται η πηγή.

Για κάθε χρήση ή αναπαραγωγή φωτογραφιών ή άλλου υλικού τα οποία δεν καλύπτονται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πρέπει να ζητείται απευθείας η άδεια των κατόχων των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

Ούτε ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ούτε οποιοδήποτε πρόσωπο ενεργεί εξ ονόματός του ευθύνεται για ενδεχόμενη χρήση των παρακάτω πληροφοριών.

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2021

Print	ISBN 978-92-9461-213-7	doi:10.2811/817	TK-04-20-657-EL-C
PDF	ISBN 978-92-9461-224-3	doi:10.2811/64813	TK-04-20-657-EL-N

Φωτογραφίες

Εξώφυλλο: © HQUALITY/Adobe Stock

Σελίδα 1: © Mykola Mazuryk/AdobeStock

Σελίδα 3: © Mimi Potter/AdobeStock

Σελίδα 4: © Sikov/Adobe Stock

Σελίδα 7: © Gorodenkoff/Adobe Stock

Σελίδα 9: © VideoFlow/Adobe Stock

Σελίδα 11: © Monsitj/Adobe Stock

«Η ΤΝ είναι μια εξαιρετική δυνατότητα, όμως πρέπει να μάθουμε να τη χρησιμοποιούμε».
(Ιδιωτική εταιρεία, Ισπανία)

«Υπάρχει ο κίνδυνος της υπέρμετρης εμπιστοσύνης στη μηχανή».
(Δημόσια διοικητική αρχή, Γαλλία)

Η τεχνητή νοημοσύνη (ΤΝ) χρησιμοποιείται ολοένα και περισσότερο στον ιδιωτικό και τον δημόσιο τομέα, και επηρεάζει την καθημερινότητά μας. Ορισμένοι θεωρούν ότι η ΤΝ σηματοδοτεί το τέλος του ελέγχου των μηχανών από τον άνθρωπο. Άλλοι πιστεύουν ότι πρόκειται για την τεχνολογία που θα βοηθήσει την ανθρωπότητα να υπερβεί μερικές από τις πλέον επείγουσες προκλήσεις που αντιμετωπίζει. Μολονότι μπορεί να μην ισχύει κανένα από τα δύο σενάρια, είναι σαφές ότι αυξάνεται η ανησυχία σχετικά με τον αντίκτυπο της ΤΝ στα θεμελιώδη δικαιώματα, με αποτέλεσμα η χρήση της να χρήζει διεξοδικού ελέγχου από τους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η έκθεση του FRA με τίτλο *Κατανοώντας το μέλλον – Τεχνητή νοημοσύνη και θεμελιώδη δικαιώματα* παρουσιάζει μια εικόνα της τρέχουσας χρήσης τεχνολογιών που σχετίζονται με την ΤΝ εντός της ΕΕ, και αναλύει τις συνέπειές της για τα θεμελιώδη δικαιώματα. Η έκθεση επικεντρώνεται σε περιπτώσεις χρήσης σε τέσσερις βασικούς τομείς: κοινωνικές παροχές, προληπτική αστυνόμευση, υγειονομικές υπηρεσίες και στοχευμένο μάρκετινγκ.

Η παρούσα σύνοψη παρουσιάζει τις κυριότερες πληροφορίες της έκθεσης.

Ορισμός ΤΝ

Δεν υφίσταται ένας καθολικά αποδεκτός ορισμός για την ΤΝ. Η ΤΝ δεν αφορά συγκεκριμένες εφαρμογές, αλλά αντανακλά περισσότερο πρόσφατες τεχνολογικές εξελίξεις που περιλαμβάνουν διάφορες τεχνολογίες.

Στο πλαίσιο της έρευνάς του, ο FRA δεν υιοθέτησε κάποιον αυστηρό ορισμό της ΤΝ στις περιπτώσεις χρήσης που παρουσιάζει στην κύρια έκθεση. Για τις συνεντεύξεις, δόθηκε ένας ευρύς ορισμός για την ΤΝ, σύμφωνα με τον ορισμό της ομάδας εμπειρογνομόνων υψηλού επιπέδου για την τεχνητή νοημοσύνη (AI HLEG) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής:

«Η τεχνητή νοημοσύνη (ΤΝ) αναφέρεται σε συστήματα που επιδεικνύουν έξυπνη συμπεριφορά μέσω της ανάλυσης του περιβάλλοντός τους και της ανάληψης δράσεων (με κάποιον βαθμό αυτονομίας) για την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων. Τα συστήματα που βασίζονται στην ΤΝ μπορεί να βασίζονται απλώς σε λογισμικά, λειτουργώντας στον εικονικό κόσμο (π.χ. φωνητικοί βοηθοί, λογισμικά ανάλυσης εικόνας, μηχανές αναζήτησης, συστήματα αναγνώρισης φωνής και προσώπου), ή μπορεί να είναι ενσωματωμένη η ΤΝ σε συσκευές υλισμικού (π.χ. προηγμένα ρομπότ, αυτόνομα αυτοκίνητα, μη επανδρωμένα οχήματα αέρος ή εφαρμογές του Διαδικτύου των πραγμάτων)».

Αυτός ο **αρχικός ορισμός** της AI HLEG αποτέλεσε αντικείμενο περαιτέρω συζήτησης στην ομάδα. Βλ. AI HLEG (2019), **A definition of AI: Main capabilities and disciplines** («Ορισμός της ΤΝ: Βασικές δυνατότητες και κλάδοι»).

Τι καλύπτει η έρευνα;

Ο FRA διεξήγαγε επιτόπια έρευνα σε πέντε κράτη μέλη της ΕΕ: στην Εσθονία, τη Φινλανδία, τη Γαλλία, τις Κάτω Χώρες και την Ισπανία. Ο οργανισμός συγκέντρωσε πληροφορίες από όσους συμμετέχουν στον σχεδιασμό και τη χρήση συστημάτων ΤΝ σε βασικούς ιδιωτικούς και δημόσιους τομείς σχετικά με τους τρόπους αντιμετώπισης συναφών ζητημάτων θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Η έρευνα, που βασίστηκε σε 91 προσωπικές συνεντεύξεις, συγκέντρωσε πληροφορίες σχετικά με τα εξής:

- τον σκοπό και την πρακτική εφαρμογή των τεχνολογιών ΤΝ·
- τις αξιολογήσεις που διενεργούνται κατά τη χρήση της ΤΝ και το εφαρμοστέο νομικό πλαίσιο και τους μηχανισμούς εποπτείας·
- τη γνώση των ζητημάτων θεμελιωδών δικαιωμάτων και πιθανές υφιστάμενες εγγυήσεις· και
- μελλοντικά σχέδια.

Επιπλέον, πήρε συνεντεύξεις και από 10 εμπειρογνώμονες σε θέματα παρακολούθησης ή παρατήρησης ενδεχόμενων παραβιάσεων θεμελιωδών δικαιωμάτων που σχετίζονται με τη χρήση της ΤΝ, συμπεριλαμβανομένων φορέων της κοινωνίας των πολιτών, δικηγόρων και οργανισμών εποπτείας.

Για λεπτομερέστερη περιγραφή της μεθοδολογίας της έρευνας και των ερωτήσεων που τέθηκαν στις συνεντεύξεις, βλ. παράρτημα 1 της κύριας έκθεσης, το οποίο είναι διαθέσιμο στον **ιστότοπο του FRA**.

«Το πιο σημαντικό είναι να χειρίζεσαι τις διάφορες περιπτώσεις με περισσότερη αποτελεσματικότητα. Πρέπει να αξιοποιείς το εργατικό δυναμικό σου, τους ανθρώπους που διαχειρίζονται την κάθε περίπτωση, με όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματικό τρόπο».
(Δημόσια διοικητική αρχή, Κάτω Χώρες)

«Κατά τη δοκιμή του συστήματος, δεν ασχοληθήκαμε με τις νομικές πτυχές, εξετάσαμε μόνο εάν το σύστημα είναι κερδοφόρο».
(Ιδιωτική εταιρεία, Εσθονία)

Το έργο του FRA σε σχέση με την ΤΝ, τα μεγάλα δεδομένα και τα θεμελιώδη δικαιώματα

Η έκθεση του FRA σχετικά με την ΤΝ και τα θεμελιώδη δικαιώματα είναι η βασική έκδοση που στηρίζεται στο έργο του FRA **σχετικά με την τεχνητή νοημοσύνη, τα μεγάλα δεδομένα και τα θεμελιώδη δικαιώματα**. Στόχος του έργου είναι η αξιολόγηση των θετικών και αρνητικών συνεπειών των νέων τεχνολογιών, συμπεριλαμβανομένης της ΤΝ και των μεγάλων δεδομένων, για τα θεμελιώδη δικαιώματα.

Η έκθεση βασίζεται στα πορίσματα πολλών προγενέστερων εγγράφων:

- **Facial recognition technology: fundamental rights considerations in the context of law enforcement** («Τεχνολογία αναγνώρισης προσώπου: ζητήματα σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα στο πλαίσιο της επιβολής του νόμου») (2019): το παρόν έγγραφο περιγράφει και αναλύει προκλήσεις που σχετίζονται με θεμελιώδη δικαιώματα οι οποίες προκύπτουν όταν δημόσιες αρχές εφαρμόζουν ζωντανά τεχνολογία αναγνώρισης προσώπου για σκοπούς επιβολής του νόμου. Επίσης, προτείνει εν συντομία ενέργειες για την αποφυγή παραβιάσεων δικαιωμάτων.
- **Data quality and artificial intelligence – mitigating bias and error to protect fundamental rights** («Ποιότητα δεδομένων και τεχνητή νοημοσύνη – μετριάζοντας τις προκαταλήψεις και το σφάλμα για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων») (2019): το έγγραφο υπογραμμίζει τη σημασία της αναγνώρισης και της αποφυγής των κακής ποιότητας δεδομένων.
- **#BigData: Discrimination in data-supported decision making** («#ΜεγάλαΔεδομένα: διακρίσεις στη λήψη αποφάσεων βάσει δεδομένων») (2018): το παρόν έγγραφο προσανατολισμού πραγματεύεται τους τρόπους με τους οποίους μπορούν να δημιουργηθούν αυτές οι διακρίσεις και προτείνει πιθανές λύσεις.

Στο πλαίσιο του έργου, ο FRA διερευνά, επίσης, τη σκοπιμότητα μελέτης συγκεκριμένων παραδειγμάτων προκλήσεων που σχετίζονται με θεμελιώδη δικαιώματα οι οποίες προκύπτουν κατά τη χρήση αλγορίθμων για τη λήψη αποφάσεων είτε μέσω διαδικτυακών πειραμάτων είτε μέσω μελετών προσομοίωσης.

Κύρια ευρήματα και γνώμες του FRA

Οι νέες τεχνολογίες έχουν μεταβάλει ριζικά τον τρόπο με τον οποίο οργανώνουμε και βιώνουμε την καθημερινότητά μας. Ειδικότερα, οι νέες τεχνολογίες που βασίζονται σε δεδομένα έχουν ευνοήσει την ανάπτυξη της τεχνητής νοημοσύνης (TN), που συμπεριλαμβάνει τον αυξημένο αυτοματισμό εργασιών που συνήθως εκτελούνται από τον άνθρωπο. Η υγειονομική κρίση που προκάλεσε η COVID-19 έχει δώσει ώθηση στην αξιοποίηση της TN και στην ανταλλαγή δεδομένων, δημιουργώντας νέες ευκαιρίες αλλά και προκλήσεις και απειλές για τα δικαιώματα του ανθρώπου και τα θεμελιώδη δικαιώματα.

Οι εξελίξεις στην TN έχουν βρεθεί στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος των μέσων ενημέρωσης, της κοινωνίας των πολιτών, του ακαδημαϊκού χώρου, των οργανισμών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των φορέων χάραξης πολιτικής. Ένα μεγάλο μέρος αυτού του ενδιαφέροντος εστιάζεται στην ικανότητα της TN να υποστηρίξει την οικονομική ανάπτυξη. Οι τρόποι με τους οποίους οι διάφορες τεχνολογίες μπορούν να επηρεάσουν τα θεμελιώδη δικαιώματα δεν έχουν διερευνηθεί αρκετά. Μέχρι σήμερα, δεν υπάρχει μεγάλος όγκος εμπειρικών αποδεικτικών στοιχείων σχετικά με το ευρύ φάσμα δικαιωμάτων που επηρεάζει η TN, ή σχετικά με τις απαραίτητες διασφαλίσεις για τη συμμόρφωση της TN με τα θεμελιώδη δικαιώματα στην πράξη.

Στις 19 Φεβρουαρίου 2020 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε μια Λευκή Βίβλο με τίτλο *Τεχνητή νοημοσύνη — Η ευρωπαϊκή προσέγγιση της αριστείας και της εμπιστοσύνης*. Το εν λόγω έγγραφο περιγράφει τις βασικές αρχές ενός μελλοντικού κανονιστικού πλαισίου για την TN στην Ευρώπη. Η Λευκή Βίβλος σημειώνει ότι είναι ζωτικής σημασίας ένα τέτοιο πλαίσιο να βασίζεται στις θεμελιώδεις αξίες της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένου του σεβασμού για τα ανθρώπινα δικαιώματα [άρθρο 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ)].

Η έκθεση του FRA σχετικά με την TN και τα θεμελιώδη δικαιώματα υποστηρίζει αυτόν τον στόχο αναλύοντας τις συνέπειες της χρήσης TN για τα θεμελιώδη δικαιώματα. Με βάση συγκεκριμένες «περιπτώσεις χρήσης» της TN σε επιλεγμένους τομείς, επικεντρώνεται στην κατάσταση που επικρατεί στο πεδίο όσον αφορά τις προκλήσεις και τις ευκαιρίες της χρήσης της TN για τα θεμελιώδη δικαιώματα.

Η έκθεση βασίζεται σε 91 συνεντεύξεις με υπαλλήλους της δημόσιας διοίκησης και προσωπικό ιδιωτικών εταιρειών σε επιλεγμένα κράτη μέλη της ΕΕ. Οι συνεντευξιζόμενοι ρωτήθηκαν σχετικά με τη χρήση της TN, τις γνώσεις τους για τα σχετικά ζητήματα θεμελιωδών δικαιωμάτων και τις πρακτικές τους για την αξιολόγηση και τον μετριασμό κινδύνων που συνδέονται με τη χρήση της TN.

Επιπλέον, πραγματοποιήθηκαν 10 συνεντεύξεις με εμπειρογνώμονες οι οποίοι ασχολούνται, με διάφορους τρόπους, με πιθανές προκλήσεις που θα μπορούσε να δημιουργήσει η TN για τα θεμελιώδη δικαιώματα. Αυτή η ομάδα εμπειρογνομένων περιλάμβανε δημόσιους φορείς (όπως εποπτικές και ελεγκτικές αρχές), μη κυβερνητικούς οργανισμούς και δικηγόρους.

Νομικό πλαίσιο

Το γενικό πλαίσιο θεμελιωδών δικαιωμάτων* για τη χρήση της TN στην ΕΕ διαμορφώνεται από τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Χάρτης) και από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Σχετικές με το πλαίσιο αυτό είναι και πολλές άλλες πράξεις του Συμβουλίου της Ευρώπης και διεθνείς πράξεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Σε αυτές περιλαμβάνονται η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του 1948 και οι βασικές συμβάσεις του ΟΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα**.

Επιπλέον, το τομεακό παράγωγο δίκαιο της ΕΕ, ιδίως το κεκτημένο της ΕΕ για την προστασία δεδομένων και η ενωσιακή νομοθεσία για την απαγόρευση των διακρίσεων, συμβάλλει στην προάσπιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων στο πλαίσιο της TN. Τέλος, εφαρμόζονται και τα εθνικά δίκαια των κρατών μελών της ΕΕ.

* Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. FRA (2012), **Bringing rights to life: The fundamental rights landscape of the European Union** («Τα δικαιώματα αποκτούν υπόσταση: Το πεδίο των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση»), Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

** Αυτές οι σημαντικές συμβάσεις περιλαμβάνουν: το Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα του 1966· το Διεθνές Σύμφωνο για τα οικονομικά, κοινωνικά και μορφωτικά δικαιώματα του 1966· τη Διεθνή Σύμβαση του 1965 για την εξάλειψη κάθε μορφής φυλετικών διακρίσεων· τη Σύμβαση του 1979 για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών· τη Σύμβαση κατά των βασανιστηρίων του 1984· τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών του 1989 για τα δικαιώματα του παιδιού· τη Σύμβαση του 2006 για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία και τη Διεθνή Σύμβαση για την προστασία όλων των προσώπων από αναγκαστική εξαφάνιση του 2006.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το διεθνές νομικό πλαίσιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και για τους μηχανισμούς επιβολής τους, βλ. π.χ. De Schutter, O. (2015), *International Human Rights Law: Cases, Materials, Commentary*, Cambridge, Cambridge University Press, 2η έκδοση.

ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ — ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ, ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ

Συνεκτίμηση του πλήρους πεδίου εφαρμογής των θεμελιωδών δικαιωμάτων σε σχέση με την ΤΝ

Η χρήση συστημάτων ΤΝ συνδέεται με ένα ευρύ φάσμα θεμελιωδών δικαιωμάτων, ανεξαρτήτως πεδίου εφαρμογής. Σε αυτά περιλαμβάνονται, ενδεικτικά, η ιδιωτικότητα, η προστασία δεδομένων, η απαγόρευση των διακρίσεων και η πρόσβαση στη δικαιοσύνη.

Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Χάρτης) κατέστη νομικά δεσμευτικός τον Δεκέμβριο του 2009 και έχει την ίδια αξία με τις συνθήκες της ΕΕ. Συγκεντρώνει αστικά, πολιτικά, οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα σε ένα ενιαίο κείμενο. Σύμφωνα με το άρθρο 51 παράγραφος 1 του Χάρτη, τα θεσμικά και λοιπά όργανα και οι οργανισμοί της Ένωσης οφείλουν να σέβονται όλα τα δικαιώματα που περιλαμβάνονται σε αυτόν. Τα κράτη μέλη της ΕΕ οφείλουν να επιδεικνύουν αυτόν τον σεβασμό κατά την εφαρμογή του ενωσιακού δικαίου. Αυτή η υποχρέωση ισχύει για την ΤΝ όσο και για οποιονδήποτε άλλο τομέα.

Από την παρούσα επιτόπια έρευνα προκύπτει ότι ο όρος ΤΝ περιλαμβάνει τη χρήση ενός ευρέος φάσματος συστημάτων. Οι τεχνολογίες που αναλύονται περιλαμβάνουν διαφορετικά επίπεδα αυτοματισμού και πολυπλοκότητας. Επίσης, οι εν λόγω τεχνολογίες διαφέρουν από άποψη κλίμακας και πιθανού αντικτύπου στα άτομα.

Τα πορίσματα του FRA δείχνουν ότι η χρήση συστημάτων ΤΝ συνδέεται με ένα ευρύ φάσμα θεμελιωδών δικαιωμάτων, ανεξαρτήτως πεδίου εφαρμογής. Σε αυτά περιλαμβάνονται ενδεικτικά η ιδιωτικότητα, η προστασία δεδομένων, το δικαίωμα στη μη διάκριση και η πρόσβαση στη δικαιοσύνη. Ωστόσο, όπως προέκυψε από τις συνεντεύξεις, κατά την αντιμετώπιση του αντικτύπου της ΤΝ στα θεμελιώδη δικαιώματα το πεδίο εφαρμογής συχνά περιορίζεται σε συγκεκριμένα δικαιώματα.

Κατά τη χρήση της ΤΝ, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ένα ευρύ φάσμα δικαιωμάτων, ανάλογα με την τεχνολογία και τον τομέα χρήσης. Πέρα από τα δικαιώματα που αφορούν την ιδιωτική ζωή και την προστασία δεδομένων, την ισότητα και την απαγόρευση των διακρίσεων και την πρόσβαση στη

δικαιοσύνη, θα μπορούσαν να ληφθούν υπόψη και άλλα. Σε αυτά περιλαμβάνονται, για παράδειγμα, η ανθρώπινη αξιοπρέπεια, το δικαίωμα κοινωνικής ασφάλειας και κοινωνικής συνδρομής, το δικαίωμα χρηστής διοίκησης (το οποίο αφορά κυρίως τον δημόσιο τομέα) και η προστασία των καταναλωτών (που είναι ιδιαίτερα σημαντική για τις επιχειρήσεις). Ανάλογα με το πεδίο χρήσης της ΤΝ, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη και κάθε άλλο σχετικό δικαίωμα που προστατεύεται από τον Χάρτη.

ΓΝΩΜΗ 1 ΤΟΥ FRA

Κατά τη θέσπιση νέων πολιτικών και την έγκριση νέας νομοθεσίας για την ΤΝ, ο νομοθέτης της Ένωσης και τα κράτη μέλη, ενεργώντας στο πλαίσιο του δικαίου της ΕΕ, πρέπει να διασφαλίζουν τη συνεκτίμηση του σεβασμού του πλήρους φάσματος των θεμελιωδών δικαιωμάτων, όπως αυτά κατοχυρώνονται στον Χάρτη και στις συνθήκες της ΕΕ. Οι σχετικές πολιτικές και οι σχετικοί νόμοι πρέπει να συνοδεύονται από συγκεκριμένες διασφαλίσεις για τα θεμελιώδη δικαιώματα.

Προς τούτο, η ΕΕ και τα κράτη μέλη θα πρέπει να βασίζονται σε ισχυρά αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με τον αντίκτυπο της ΤΝ στα θεμελιώδη δικαιώματα προκειμένου να διασφαλίζουν ότι τυχόν περιορισμοί ορισμένων θεμελιωδών δικαιωμάτων θα σέβονται τις αρχές της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας.

Πρέπει να προβλέπονται από τον νόμο σχετικές διασφαλίσεις για την αποτελεσματική προστασία από αυθαίρετες παραβιάσεις θεμελιωδών δικαιωμάτων και για την παροχή ασφάλειας δικαίου τόσο στους προγραμματιστές όσο και στους χρήστες της ΤΝ. Εθελοντικά συστήματα για την παρακολούθηση της τήρησης και την προάσπιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων κατά την ανάπτυξη και τη χρήση της ΤΝ μπορούν να συμβάλουν περαιτέρω στον μετριασμό των παραβιάσεων δικαιωμάτων. Σύμφωνα με τις ελάχιστες απαιτήσεις νομικής σαφήνειας (ως βασικής αρχής του κράτους δικαίου και ως προαπαιτούμενου για τη διασφάλιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων), ο νομοθέτης πρέπει να επιδεικνύει τη δέουσα επιμέλεια κατά τον προσδιορισμό του πεδίου εφαρμογής οποιουδήποτε τέτοιου δικαίου για την ΤΝ.

Δεδομένης της ποικιλίας των τεχνολογιών που περιλαμβάνει ο όρος ΤΝ και της έλλειψης γνώσεων σχετικά με το πλήρες φάσμα του πιθανού αντικτύπου για τα ανθρώπινα δικαιώματα, ο νομικός ορισμός των εννοιών που σχετίζονται με την ΤΝ πρέπει να αξιολογείται σε τακτική βάση.

ΓΝΩΜΗ 2 ΤΟΥ FRA

Ο νομοθέτης της Ένωσης θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις υποχρεωτικές εκτιμήσεις αντικτύπου που καλύπτουν το πλήρες φάσμα των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Αυτές οι εκτιμήσεις θα πρέπει να καλύπτουν τον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα, και να διεξάγονται πριν από τη χρήση οποιουδήποτε συστήματος ΤΝ. Οι εκτιμήσεις αντικτύπου θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τον ποικίλο χαρακτήρα και το πεδίο εφαρμογής των τεχνολογιών ΤΝ, συμπεριλαμβανομένου του επιπέδου αυτοματισμού και της πολυπλοκότητας, καθώς και των πιθανών ζημιών. Θα πρέπει να περιλαμβάνουν βασικές απαιτήσεις ελέγχου που μπορούν να χρησιμοποιηθούν και για την ενημέρωση σχετικά με πιθανές συνέπειες για τα θεμελιώδη δικαιώματα.

Οι εκτιμήσεις αντικτύπου θα πρέπει να βασίζονται σε πάγιες ορθές πρακτικές από άλλους τομείς και να επαναλαμβάνονται τακτικά κατά την εφαρμογή, όπου απαιτείται. Οι εν λόγω εκτιμήσεις θα πρέπει να διενεργούνται με διαφάνεια. Τα αποτελέσματα και οι συστάσεις τους θα πρέπει να διατίθενται δημόσια, στον βαθμό του δυνατού. Για την υποστήριξη της διαδικασίας αξιολόγησης αντικτύπου, οι εταιρείες και οι δημόσιες διοικητικές αρχές θα πρέπει να υποχρεούνται να συλλέγουν τις απαραίτητες πληροφορίες για τη διεξοδική αξιολόγηση του πιθανού αντικτύπου για τα θεμελιώδη δικαιώματα.

Η ΕΕ και τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξετάσουν στοχευμένες δράσεις για την υποστήριξη όσων αναπτύσσουν, χρησιμοποιούν ή σχεδιάζουν να χρησιμοποιήσουν συστήματα ΤΝ, για να διασφαλίζουν τη συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις της εκτίμησης αντικτύπου για τα θεμελιώδη δικαιώματα. Τέτοιες δράσεις θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν χρηματοδότηση, έκδοση κατευθυντήριων γραμμών, κατάρτιση ή ευαισθητοποίηση. Οι εν λόγω δράσεις θα πρέπει να στοχεύουν ιδίως, αλλά όχι αποκλειστικά, στον ιδιωτικό τομέα.

Η ΕΕ και τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξετάσουν την αξιοποίηση υφιστάμενων εργαλείων, όπως καταλόγων ελέγχου ή εργαλείων αυτοαξιολόγησης τα οποία έχουν αναπτυχθεί σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο. Στα εργαλεία αυτά περιλαμβάνονται και όσα έχει αναπτύξει η ομάδα εμπειρογνομόνων υψηλού επιπέδου για την τεχνητή νοημοσύνη (AI HLEG) της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Αξιοποίηση αποτελεσματικών εκτιμήσεων αντικτύπου για την πρόληψη επιπτώσεων

Οι προηγούμενες εκτιμήσεις αντικτύπου επικεντρώνονται κυρίως σε τεχνικά ζητήματα. Σπανίως ασχολούνται με τις πιθανές συνέπειες για τα θεμελιώδη δικαιώματα. Και αυτό διότι οι γνώσεις για τους τρόπους με τους οποίους η ΤΝ επηρεάζει τα εν λόγω δικαιώματα είναι περιορισμένες.

Η χρήση συστημάτων ΤΝ συνδέεται με ένα ευρύ φάσμα θεμελιωδών δικαιωμάτων, ανεξαρτήτως του πεδίου εφαρμογής. Σύμφωνα με το άρθρο 51 παράγραφος 1 του Χάρτη, κατά την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης τα κράτη μέλη της ΕΕ οφείλουν να σέβονται όλα τα δικαιώματα που περιλαμβάνονται σε αυτόν. Σύμφωνα με υφιστάμενα διεθνή πρότυπα, και ιδίως τις κατευθυντήριες αρχές των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με τις επιχειρήσεις και τα ανθρώπινα δικαιώματα, οι επιχειρήσεις θα πρέπει να εφαρμόζουν «διαδικασία δέουσας επιμέλειας σε ό,τι αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα που επιτρέπει τον προσδιορισμό, την πρόληψη και τον μετριασμό του αντικτύπου των δραστηριοτήτων τους στα ανθρώπινα δικαιώματα και τη λογοδοσία για τον τρόπο αντιμετώπισης αυτού του αντικτύπου» (αρχές 15 και 17). Η απαίτηση αυτή ισχύει για όλες τις επιχειρήσεις ανεξαρτήτως μεγέθους και τομέα δραστηριότητας, και αφορά και τις επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν την ΤΝ.

Επιδιώκοντας την τήρηση των δεσμεύσεών της ως προς τις κατευθυντήριες αρχές των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με τις επιχειρήσεις και τα ανθρώπινα δικαιώματα, η ΕΕ έχει εκδώσει αρκετές νομοθετικές πράξεις που αφορούν ειδικές τομεακές πράξεις, ιδίως στο πλαίσιο των υποχρεώσεων που σχετίζονται με τη δέουσα επιμέλεια για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Επί του παρόντος, βρίσκονται σε εξέλιξη συζητήσεις με σκοπό την πρόταση νέου ενωσιακού παράγωγου δικαίου. Ένα τέτοιο δίκαιο θα μπορούσε να προβλέπει ότι οι επιχειρήσεις οφείλουν να εφαρμόζουν διαδικασία δέουσας επιμέλειας για τις πιθανές συνέπειες των δραστηριοτήτων και των αλυσίδων αξίας τους στα ανθρώπινα δικαιώματα και στο περιβάλλον. Ένα τέτοιο δίκαιο θα μπορούσε πιθανώς να είναι διατομεακό και να προβλέπει κυρώσεις σε περιπτώσεις μη συμμόρφωσης, οι οποίες θα πρέπει να περιλαμβάνουν και τη χρήση της ΤΝ. Βλέπε την πρόσφατη έκθεση του FRA με τίτλο **Business and human rights – access to remedy** («Επιχειρήσεις και ανθρώπινα δικαιώματα – πρόσβαση σε μέσα έννομης προστασίας»), όπου ο οργανισμός απευθύνει έκκληση για ενισχυμένους οριζόντιους κανόνες δέουσας επιμέλειας για τις εταιρείες με έδρα στην ΕΕ.

Οι εκτιμήσεις αντικτύπου συνιστούν σημαντικό εργαλείο τόσο για τις επιχειρήσεις όσο και για τις δημόσιες διοικητικές αρχές προκειμένου να μπορούν να μετράζουν τον πιθανό αρνητικό αντίκτυπο των δραστηριοτήτων τους στα θεμελιώδη δικαιώματα. Το δίκαιο της ΕΕ σε συγκεκριμένους τομείς απαιτεί ορισμένα είδη εκτιμήσεων αντικτύπου, όπως η εκτίμηση αντικτύπου σχετικά με την προστασία των δεδομένων βάσει του Γενικού Κανονισμού για την Προστασία Δεδομένων (ΓΚΠΔ). Πολλοί συνεντευξιαζόμενοι ανέφεραν ότι είχε διενεργηθεί εκτίμηση αντικτύπου σχετικά με την προστασία των δεδομένων, όπως απαιτείται από τον νόμο. Ωστόσο, οι εν λόγω εκτιμήσεις έχουν διάφορες μορφές. Επιπλέον, προηγούμενες εκτιμήσεις, εάν υπάρχουν, επικεντρώνονται κυρίως σε τεχνικές πτυχές. Σπανίως ασχολούνται με τις πιθανές συνέπειες για τα θεμελιώδη δικαιώματα. Σύμφωνα με ορισμένους συνεντευξιαζόμενους, δεν διενεργούνται εκτιμήσεις αντικτύπου σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα όταν ένα σύστημα ΤΝ δεν επηρεάζει δυσμενώς, ή φαίνεται να μην επηρεάζει δυσμενώς, θεμελιώδη δικαιώματα.

Η έρευνα αποδεικνύει ότι οι γνώσεις των συνεντευξιαζόμενων για τα θεμελιώδη δικαιώματα πλην της προστασίας δεδομένων και, σε κάποιο βαθμό, του δικαιώματος στη μη διάκριση είναι περιορισμένες. Η πλειονότητα αναγνωρίζει, ωστόσο, ότι η χρήση της ΤΝ έχει αντίκτυπο στα θεμελιώδη δικαιώματα. Μερικοί εξ αυτών αναφέρουν ότι τα συστήματά τους δεν επηρεάζουν θεμελιώδη δικαιώματα, γεγονός που συνδέεται σε κάποιο βαθμό με τις εργασίες για τις οποίες χρησιμοποιούνται τα συστήματα ΤΝ.

Όλοι οι συνεντευξιαζόμενοι έχουν γνώση των ζητημάτων προστασίας δεδομένων. Οι περισσότεροι, επίσης, συνειδητοποιούν ότι οι διακρίσεις θα μπορούσαν, σε γενικές γραμμές, να αποτελέσουν πρόβλημα κατά τη χρήση της ΤΝ. Ωστόσο, η ακριβής σημασία και ο ακριβής τρόπος εφαρμογής των δικαιωμάτων που αφορούν την προστασία δεδομένων και την απαγόρευση των διακρίσεων παραμένουν ασαφής για πολλούς από αυτούς.

Τα ευρήματα της έρευνας δείχνουν ότι υπάρχουν διαφορές μεταξύ ιδιωτικού και δημόσιου τομέα. Οι συνεντευξιαζόμενοι από τον ιδιωτικό τομέα δεν γνωρίζουν συχνά το ευρύτερο φάσμα θεμελιωδών δικαιωμάτων τα οποία θα μπορούσαν να επηρεαστούν. Αν και τα ζητήματα προστασίας δεδομένων είναι γνωστά στον ιδιωτικό τομέα, ωστόσο άλλα δικαιώματα, όπως το δικαίωμα στη μη διάκριση ή η πρόσβαση σε δικαιώματα που σχετίζονται με τη δικαιοσύνη, είναι λιγότερο γνωστά στους εκπροσώπους των επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν την ΤΝ. Μερικοί δήλωσαν ότι γνωρίζουν πλήρως τα πιθανά προβλήματα. Άλλοι, ωστόσο, δήλωσαν ότι την ευθύνη του ελέγχου για ζητήματα που αφορούν τα θεμελιώδη δικαιώματα τη φέρουν οι πελάτες τους.

ΓΝΩΜΗ 3 ΤΟΥ FRA

Η ΕΕ και τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίσουν την ύπαρξη αποτελεσματικών συστημάτων λογοδοσίας για την παρακολούθηση και, κατά περίπτωση, την αντιμετώπιση τυχόν επιπτώσεων των συστημάτων ΤΝ για τα θεμελιώδη δικαιώματα. Πέρα από τις εκτιμήσεις αντικτύπου για τα θεμελιώδη δικαιώματα (βλέπε γνώμη 2 του FRA), θα πρέπει να εξετάσουν τη θέσπιση ειδικών διασφαλίσεων για την αποτελεσματικότητα του καθεστώτος λογοδοσίας. Οι εν λόγω διασφαλίσεις θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν μια νομική υποχρέωση διάθεσης επαρκών πληροφοριών για τη διενέργεια εκτίμησης του αντικτύπου των συστημάτων ΤΝ για τα θεμελιώδη δικαιώματα. Με αυτόν τον τρόπο, θα μπορούσε να καταστεί δυνατή η εξωτερική παρακολούθηση και εποπτεία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από αρμόδιους φορείς.

Η ΕΕ και τα κράτη μέλη θα πρέπει, επίσης, να αξιοποιήσουν με καλύτερο τρόπο τις υφιστάμενες εξειδικευμένες δομές εποπτείας για την προάσπιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων κατά τη χρήση της ΤΝ. Αυτές οι δομές περιλαμβάνουν αρχές προστασίας δεδομένων, οργανισμούς ισότητας, εθνικά ιδρύματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αρχές όπως ο συνήγορος του πολίτη και οργανισμούς προστασίας των καταναλωτών.

Θα πρέπει να διατεθούν επιπλέον πόροι για τη δημιουργία αποτελεσματικών συστημάτων λογοδοσίας μέσω της «αναβάθμισης των δεξιοτήτων» και της διαφοροποίησης του εργατικού δυναμικού των οργανισμών εποπτείας. Με τον τρόπο αυτό, θα μπορούσαν να επιλυθούν πολύπλοκα ζητήματα που σχετίζονται με την ανάπτυξη και τη χρήση της ΤΝ.

Ομοίως, οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να διαθέσουν επαρκείς πόρους, εξουσίες και, κυρίως, εμπειρογνώσια για την πρόληψη και την αξιολόγηση παραβιάσεων θεμελιωδών δικαιωμάτων και για την αποτελεσματική υποστήριξη των ατόμων τα θεμελιώδη δικαιώματα των οποίων επηρεάζονται από την ΤΝ.

Η διευκόλυνση της συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων αρχών σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο μπορεί να συμβάλει στην ανταλλαγή εμπειρογνώσιας και εμπειρίας. Η συνεργασία με άλλους φορείς με σχετική εμπειρογνώσια, όπως εξειδικευμένες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, μπορεί επίσης να αποβεί ωφέλιμη. Κατά την υλοποίηση τέτοιων δράσεων σε εθνικό επίπεδο, τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξετάσουν την αξιοποίηση διαθέσιμων μηχανισμών χρηματοδότησης της ΕΕ.

Διασφάλιση αποτελεσματικής εποπτείας και γενικότερης λογοδοσίας

Οι επιχειρήσεις και οι δημόσιες διοικητικές αρχές που αναπτύσσουν και χρησιμοποιούν την ΤΝ είναι σε επικοινωνία με διάφορους οργανισμούς αρμόδιους για την εποπτεία συστημάτων που σχετίζονται με την ΤΝ στο πλαίσιο των αντίστοιχων εντολών τους και των τομέων όπου δραστηριοποιούνται. Στους εν λόγω οργανισμούς περιλαμβάνονται οι αρχές προστασίας δεδομένων. Ωστόσο, οι χρήστες της ΤΝ δεν γνωρίζουν πάντα με βεβαιότητα ποιοι οργανισμοί είναι αρμόδιοι για την εποπτεία των συστημάτων ΤΝ.

Σύμφωνα με πάγια διεθνή πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως για παράδειγμα το άρθρο 1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) και το άρθρο 51 του Χάρτη, τα κράτη οφείλουν να προασπίζουν τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των ανθρώπων. Προκειμένου να το πετύχουν αυτό, τα κράτη οφείλουν, μεταξύ άλλων, να θεσπίζουν αποτελεσματικούς μηχανισμούς παρακολούθησης και επιβολής. Αυτή η υποχρέωση ισχύει και για τον τομέα της ΤΝ.

Στο επίπεδο της παρακολούθησης, τα πορίσματα επισημαίνουν τον σημαντικό ρόλο των εξειδικευμένων οργανισμών που υφίστανται σε συγκεκριμένους τομείς και είναι υπεύθυνοι και για την εποπτεία της ΤΝ βάσει της εντολής τους. Σε αυτούς περιλαμβάνεται, για παράδειγμα, η εποπτεύουσα αρχή στον τομέα της τραπεζικής, ή οι αρχές προστασίας δεδομένων. Διάφοροι τέτοιοι οργανισμοί είναι πιθανό να σχετίζονται με την εποπτεία της ΤΝ από την άποψη των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Ωστόσο, οι αρμοδιότητες των οργανισμών ως προς την εποπτεία της ΤΝ παραμένουν ασαφείς για πολλούς από τους συνεντευξιζόμενους από τον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα.

Ενίοτε οι δημόσιες διοικητικές αρχές ελέγχουν τη χρήση εκ μέρους τους της ΤΝ στο πλαίσιο των τακτικών ελέγχων τους. Οι ιδιωτικές εταιρείες σε συγκεκριμένους τομείς διαθέτουν, επίσης, εξειδικευμένα όργανα εποπτείας, όπως συμβαίνει, για παράδειγμα, στους τομείς των υπηρεσιών υγείας ή των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Τα εν λόγω όργανα ελέγχουν και τη χρήση της ΤΝ και των σχετικών τεχνολογιών, για παράδειγμα στο πλαίσιο των οικείων συστημάτων πιστοποίησης. Οι συνεντευξιζόμενοι από τον ιδιωτικό τομέα εξέφρασαν την επιθυμία τους για τη δημιουργία οργανισμών που θα μπορούσαν να προσφέρουν εξειδικευμένες συμβουλές για τις δυνατότητες και τη νομιμότητα των πιθανών χρήσεων της ΤΝ.

Στην ΕΕ, υπάρχει ένα επαρκές σύνολο ανεξάρτητων οργανισμών που είναι αρμόδιοι για την προστασία και την προώθηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Σε αυτούς συμπεριλαμβάνονται αρχές προστασίας δεδομένων, οργανισμοί ισότητας, εθνικά ιδρύματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αρχές όπως ο συνήγορος του πολίτη. Η έρευνα αποδεικνύει ότι όσοι χρησιμοποιούν ή σχεδιάζουν να χρησιμοποιήσουν την ΤΝ συχνά έρχονται σε επικοινωνία με διάφορους οργανισμούς για τη χρήση της ΤΝ, όπως οι οργανισμοί προστασίας των καταναλωτών.

Τις περισσότερες φορές οι χρήστες της ΤΝ επικοινωνούν με αρχές προστασίας δεδομένων αναζητώντας καθοδήγηση, πληροφορίες ή έγκριση σε περιπτώσεις επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Οι εμπειρογνώμονες επισημαίνουν στις συνεντεύξεις τον σημαντικό ρόλο των αρχών προστασίας δεδομένων για την εποπτεία συστημάτων ΤΝ ως προς τη χρήση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Ωστόσο, σημειώνουν επίσης ότι οι αρχές προστασίας δεδομένων είναι υποστελεχωμένες σε αυτόν τον τομέα και στερούνται εμπειρογνώσεως σε θέματα ΤΝ.

Οι εμπειρογνώμονες, συμπεριλαμβανομένων όσων εργάζονται για οργανισμούς εποπτείας, όπως οι οργανισμοί ισότητας και οι αρχές προστασίας δεδομένων, συμφωνούν ότι είναι απαραίτητη η ενίσχυση της εμπειρογνώσεως των υφιστάμενων οργανισμών εποπτείας προκειμένου να μπορούν να προβαίνουν σε αποτελεσματική εποπτεία ζητημάτων που αφορούν την ΤΝ. Σύμφωνα με τους εμπειρογνώμονες, κάτι τέτοιο μπορεί να είναι δύσκολο να επιτευχθεί δεδομένων των ήδη περιορισμένων πόρων που έχουν στη διάθεσή τους οι εν λόγω οργανισμοί. Επιπλέον, οι ίδιοι επεσήμαναν τον σημαντικό ρόλο των σχετικών οργανισμών της κοινωνίας των πολιτών που είναι εξειδικευμένοι στους τομείς της τεχνολογίας, των ψηφιακών δικαιωμάτων και των αλγορίθμων. Αυτοί οι οργανισμοί μπορούν να βελτιώσουν τη λογοδοσία στη χρήση των συστημάτων ΤΝ.

ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ, ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ: ΤΡΕΙΣ ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

Η έρευνα δείχνει ότι η χρήση της ΤΝ επηρεάζει διάφορα θεμελιώδη δικαιώματα. Πέρα από τις περιπτώσεις όπου συγκεκριμένες πτυχές επηρεάζουν διάφορα δικαιώματα σε διαφορετικό κάθε φορά βαθμό, τα ζητήματα θεμελιωδών δικαιωμάτων που προέκυψαν από την έρευνα και ανακύπτουν επανειλημμένα στις περισσότερες περιπτώσεις χρήσης ΤΝ περιλαμβάνουν: την ανάγκη διασφάλισης της χρήσης της ΤΝ χωρίς διακρίσεις (δικαίωμα στη μη διάκριση)· την απαίτηση νόμιμης επεξεργασίας δεδομένων (δικαίωμα στην προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα)· και τη δυνατότητα υποβολής καταγγελιών σχετικά με αποφάσεις που βασίζονται στην ΤΝ και άσκησης προσφυγής (δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου).

Τα δύο κύρια θεμελιώδη δικαιώματα που επισημάνθηκαν στις συνεντεύξεις είναι η προστασία δεδομένων και το δικαίωμα στη μη διάκριση. Επιπλέον, έγιναν επανειλημμένες αναφορές σε αποτελεσματικούς τρόπους υποβολής καταγγελίας για τη χρήση της ΤΝ που σχετίζονται με το δικαίωμα αμερόληπτου δικαστηρίου και πραγματικής προσφυγής. Οι ακόλουθες τρεις γνώμες του FRA, που αντανακλούν αυτά τα πορίσματα, θα πρέπει να εξετάζονται παράλληλα με τις άλλες γνώμες, που απευθύνουν έκκληση για μια ευρύτερη αναγνώριση του πλήρους φάσματος των θεμελιωδών δικαιωμάτων που επηρεάζονται από την ΤΝ και μια πιο ολοκληρωμένη ανταπόκριση σε αυτό.

ΓΝΩΜΗ 4 ΤΟΥ FRA

Τα κράτη μέλη της ΕΕ θα πρέπει να εξετάσουν τις δυνατότητες ενθάρρυνσης των εταιρειών και των δημόσιων διοικήσεων να αξιολογούν οποιεσδήποτε διακρίσεις ενδέχεται να προκύψουν κατά τη χρήση των συστημάτων ΤΝ.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξετάσουν την παροχή χρηματοδότησης για στοχευμένη έρευνα σχετικά με πιθανές διακρίσεις που προκύπτουν από τη χρήση ΤΝ και αλγορίθμων. Η εν λόγω έρευνα θα μπορούσε να βελτιωθεί μέσω της προσαρμογής πάγιων ερευνητικών μεθοδολογιών από τις κοινωνικές επιστήμες, οι οποίες χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό πιθανών διακρίσεων σε διάφορους τομείς, από τις προσλήψεις έως την ανάλυση του προφίλ πελατών.

Με βάση τα αποτελέσματα μιας τέτοιας έρευνας, θα πρέπει να αναπτυχθούν κατευθυντήριες γραμμές και εργαλεία για την υποστήριξη των χρηστών της ΤΝ προκειμένου να εντοπίζουν πιθανές διακρίσεις.

Ειδικές διασφαλίσεις για την απαγόρευση των διακρίσεων κατά τη χρήση της ΤΝ

Οι συνεντευξιαζόμενοι σπάνια ανέφεραν τη διεξαγωγή λεπτομερών αξιολογήσεων πιθανών διακρίσεων κατά τη χρήση της ΤΝ. Αυτό υποδηλώνει ότι πιθανώς δεν διεξάγονται αρκετές αναλυτικές αξιολογήσεις των εν λόγω διακρίσεων κατά την αυτοματοποιημένη λήψη αποφάσεων.

Η υποχρέωση τήρησης της αρχής της απαγόρευσης των διακρίσεων κατοχυρώνεται στο άρθρο 2 της ΣΕΕ, στο άρθρο 10 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) (που απαιτεί από την Ένωση να καταπολεμήσει τις διακρίσεις με βάση την Ένωση να καταπολεμήσει τις διακρίσεις με βάση διάφορα κριτήρια) και στα άρθρα 20 και 21 του Χάρτη (ισότητα ενώπιον του νόμου και απαγόρευση των διακρίσεων που εδράζονται σε διάφορους λόγους). Αυτή η αρχή κατοχυρώνεται και από πιο συγκεκριμένες και λεπτομερείς διατάξεις σε αρκετές οδηγίες της ΕΕ, με ποικίλα πεδία εφαρμογής.

Ο αυτοματισμός και η χρήση της ΤΝ μπορούν να αυξήσουν σημαντικά την αποδοτικότητα των υπη-

ρεσιών και να αναβαθμίσουν εργασίες τις οποίες οι άνθρωποι δεν θα ήταν σε θέση να εκτελέσουν. Ωστόσο, πρέπει να υπάρχει μέριμνα ώστε οι υπηρεσίες και οι αποφάσεις που βασίζονται στην ΤΝ να μην εισάγουν διακρίσεις. Με βάση την παραδοχή αυτή, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρόσφατα επεσήμανε την ανάγκη για επιπρόσθετη νομοθεσία για την προάσπιση του δικαιώματος στη μη διάκριση κατά τη χρήση της ΤΝ στο **σχέδιο δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού 2020-2025**.

Οι περισσότεροι συνεντευξιαζόμενοι γνωρίζουν καταρχήν ότι ενδέχεται να υπάρξουν διακρίσεις. Ωστόσο, οι ίδιοι σπάνια θίγουν αυτό το ζήτημα. Ελάχιστοι εξ αυτών πιστεύουν ότι τα συστήματά τους θα μπορούσαν πράγματι να εισάγουν διακρίσεις.

Επίσης, οι συνεντευξιζόμενοι σπανίως αναφέρονται στη διενέργεια λεπτομερών αξιολογήσεων για πιθανές διακρίσεις, γεγονός που σημαίνει ότι δεν διενεργούνται πολλές τέτοιες αναλυτικές αξιολογήσεις.

Σύμφωνα με την επικρατούσα αντίληψη, η παράλειψη πληροφοριών σχετικά με προστατευόμενα χαρακτηριστικά, όπως το φύλο, η ηλικία ή η εθνοτική καταγωγή, μπορεί να διασφαλίσει ότι ένα σύστημα TN δεν θα δημιουργεί διακρίσεις. Ωστόσο, αυτό δεν ισχύει απαραίτητα. Πληροφορίες που πιθανώς υποδεικνύουν προστατευόμενα χαρακτηριστικά (υποκατάστατα), οι οποίες συχνά μπορούν να περιλαμβάνονται σε σύνολα δεδομένων, θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε διακρίσεις.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, τα συστήματα TN μπορούν να χρησιμοποιηθούν και για τον έλεγχο και εντοπισμό μεροληπτικής συμπεριφοράς, η οποία μπορεί να είναι κωδικοποιημένη σε σύνολα δεδομένων. Ωστόσο, ελάχιστοι συνεντευξιζόμενοι ανέφεραν τη δυνατότητα συλλογής τέτοιων πληροφοριών σχετικά με ομάδες που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση για τον εντοπισμό πιθανών διακρίσεων. Ελλείπει λεπτομερούς ανάλυση των πιθανών διακρίσεων στην πραγματική χρήση των συστημάτων TN, δεν συζητείται ούτε αναλύεται η πιθανή συμβολή της χρήσης αλγορίθμων στη λήψη πιο δίκαιων αποφάσεων. Επιπλέον, κανείς από τους συνεντευξιζόμενους που εργάζονται στην TN δεν ανέφερε ότι τη χρησιμοποιεί για τον εντοπισμό πιθανών διακρίσεων ως θετικό αποτέλεσμα, υπό την έννοια ότι οι διακρίσεις θα μπορούσαν να εντοπιστούν ευκολότερα αν τα δεδομένα αναλύονταν για να ανακαλυφθούν ενδεχόμενες προκαταλήψεις.

Επειδή ο εντοπισμός πιθανών διακρίσεων μέσω της χρήσης TN και αλγορίθμων εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση, και οι συνεντευξιζόμενοι δεν αναφέρθηκαν παρά ελάχιστα σε αυτό, πρέπει να ληφθούν διαφορετικά μέτρα για την αντιμετώπιση αυτού του ζητήματος. Σε αυτά τα μέτρα περιλαμβάνεται η απαίτηση συνεκτίμησης ζητημάτων που συνδέονται με διακρίσεις κατά την αξιολόγηση της χρήσης της TN, και επενδύσεις για περαιτέρω μελέτες των πιθανών διακρίσεων που να χρησιμοποιούν ένα ευρύ φάσμα μεθοδολογιών.

Όπως είναι, για παράδειγμα, ο έλεγχος διακρίσεων. Αυτός θα μπορούσε να βασιστεί σε παρόμοιες πάγιες μεθοδολογίες για τον έλεγχο των προκαταλήψεων στην καθημερινή ζωή, όπως στις αιτήσεις πρόσληψης, όπου το όνομα του αιτούντος αλλάζει προκειμένου να προσδιορίζει (έμμεσα) την εθνοτική καταγωγή. Όσον αφορά τις εφαρμογές της TN, τέτοιες δοκιμές θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν την ενδεχόμενη δημιουργία ψεύτικων προφίλ για διαδικτυακά εργαλεία, που διαφέρουν μόνο όσον αφορά προστατευόμενα χαρακτηριστικά. Με αυτόν τον τρόπο, είναι δυνατός ο έλεγχος των αποτελεσμάτων σε σχέση με πιθανές διακρίσεις. Η έρευνα θα μπορούσε, επίσης, να βελτιωθεί μέσα από μια πιο εξελιγμένη στατιστική ανάλυση για τον εντοπισμό διαφορών σε σύνολα δεδομένων που αφορούν προστατευμένες ομάδες, και κατά συνέπεια μπορεί να λειτουργήσει ως βάση για τη διερεύνηση πιθανών διακρίσεων.

Τέλος, σε μερικές συνεντεύξεις στο πλαίσιο της έρευνας επισημάνθηκε ότι τα αποτελέσματα από πολύπλοκους αλγορίθμους μηχανομάθησης συχνά είναι δυσνόητα και δεν μπορούν να εξηγηθούν εύκολα. Επομένως, περαιτέρω έρευνες για την καλύτερη κατανόηση και επεξήγηση τέτοιων αποτελεσμάτων (της αποκαλούμενης «επεξηγήσιμης TN») μπορούν να συμβάλουν στον καλύτερο εντοπισμό διακρίσεων κατά τη χρήση της TN.

ΓΝΩΜΗ 5 ΤΟΥ FRA

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων (ΕΣΠΔ) και ο Ευρωπαίος Επόπτης Προστασίας Δεδομένων (ΕΕΠΔ) θα πρέπει να εξετάσουν την παροχή περαιτέρω καθοδήγησης και υποστήριξης για την αποτελεσματική εφαρμογή των διατάξεων του ΓΚΠΔ που αφορούν άμεσα τη χρήση ΤΝ για τη διασφάλιση θεμελιωδών δικαιωμάτων, ιδίως όσον αφορά την έννοια των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και τη χρήση τους στην ΤΝ, συμπεριλαμβανομένων των συνόλων δεδομένων της κατάρτισης στην ΤΝ.

Επικρατεί μεγάλη αβεβαιότητα σχετικά με την έννοια της αυτοματοποιημένης λήψης αποφάσεων και το δικαίωμα ανθρώπινου ελέγχου που συνδέεται με τη χρήση της ΤΝ και την αυτοματοποιημένη λήψη αποφάσεων. Συνεπώς, το ΕΣΠΔ και ο ΕΕΠΔ θα πρέπει να εξετάσουν, επίσης, την περαιτέρω αποσαφήνιση των εννοιών της «αυτοματοποιημένης λήψης αποφάσεων» και του «ανθρώπινου ελέγχου», στις περιπτώσεις όπου αναφέρονται στο ενωσιακό δίκαιο.

Επιπλέον, οι εθνικές αρχές προστασίας δεδομένων θα πρέπει να παρέχουν πρακτικές κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τον τρόπο που εφαρμόζονται οι διατάξεις προστασίας δεδομένων στη χρήση της ΤΝ. Οι εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν συστάσεις και καταλόγους ελέγχου, που θα βασίζονται σε συγκεκριμένες περιπτώσεις χρήσης της ΤΝ, για την υποστήριξη της συμμόρφωσης με τις διατάξεις προστασίας δεδομένων.

στην περίπτωση αυτοματοποιημένων αποφάσεων. Όπως επεσήμανε η πλειονότητα των συνεντευξιαζόμενων, όσοι εργάζονται με την ΤΝ γνωρίζουν καλύτερα αυτό το δικαίωμα. Ωστόσο, πολλοί από τους συνεντευξιαζόμενους, μεταξύ αυτών και εμπειρογνώμονες, ισχυρίστηκαν ότι απαιτείται περισσότερη σαφήνεια σχετικά με το πεδίο εφαρμογής και την έννοια των νομικών διατάξεων που αφορούν την αυτοματοποιημένη λήψη αποφάσεων.

Στον τομέα των κοινωνικών παροχών, οι συνεντευξιαζόμενοι ανέφεραν μόνο ένα παράδειγμα πλήρως αυτοματοποιημένων αποφάσεων βάσει κανόνων. Όλες οι άλλες εφαρμογές που ανέφεραν υπόκεινται σε ανθρώπινο έλεγχο. Οι συνεντευξιαζόμενοι από τη δημόσια διοίκηση τόνισαν τον σημαντικό ρόλο του ανθρώπινου ελέγχου σε κάθε απόφαση. Ωστόσο, σπανίως περιγράφουν τι πραγματικά περιλαμβάνει ένας τέτοιος έλεγχος και με ποιον τρόπο χρησιμοποιούνται άλλες πληροφορίες κατά την εξέταση των αποτελεσμάτων που λαμβάνονται μέσω συστημάτων ΤΝ.

Αν και οι συνεντευξιαζόμενοι δεν συμφωνούν σχετικά με την επάρκεια της υφιστάμενης νομοθεσίας, πολλοί από αυτούς απευθύνουν έκκληση για μια πιο σαφή ερμηνεία των υφιστάμενων κανόνων για την προστασία δεδομένων όσον αφορά την αυτοματοποιημένη λήψη αποφάσεων, όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 22 του ΓΚΠΔ.

Περισσότερη καθοδήγηση για την προστασία δεδομένων

Απαιτείται μεγαλύτερη σαφήνεια σχετικά με το πεδίο εφαρμογής και την έννοια των νομικών διατάξεων που αφορούν την αυτοματοποιημένη λήψη αποφάσεων.

Η προστασία δεδομένων είναι κρίσιμης σημασίας για την ανάπτυξη και τη χρήση της ΤΝ. Σύμφωνα με το άρθρο 8 παράγραφος 1 του Χάρτη και το άρθρο 16 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ, όλοι έχουν δικαίωμα στην προστασία των οικείων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Ο ΓΚΠΔ και η οδηγία για την επιβολή του νόμου [οδηγία (ΕΕ) 2016/680] αναλύουν περαιτέρω αυτό το δικαίωμα και περιλαμβάνουν πολλές διατάξεις που θα μπορούσαν να εφαρμοστούν για τη χρήση της ΤΝ.

Οι συνεντευξιαζόμενοι ανέφεραν ότι τα περισσότερα συστήματα ΤΝ που χρησιμοποιούν περιλαμβάνουν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, γεγονός που σημαίνει ότι η προστασία δεδομένων επηρεάζεται με πολλούς διαφορετικούς τρόπους. Ωστόσο, σύμφωνα με τους συνεντευξιαζόμενους ένας μικρός αριθμός εφαρμογών δεν χρησιμοποιούν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ή χρησιμοποιούν μόνο ανωνυμοποιημένα δεδομένα, συνεπώς το δίκαιο προστασίας δεδομένων δεν θα μπορούσε να εφαρμοστεί σε αυτές τις περιπτώσεις. Εάν χρησιμοποιούνται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, εφαρμόζονται όλες οι αρχές και οι διατάξεις για την προστασία δεδομένων.

Η παρούσα έκθεση επισημαίνει ένα σημαντικό ζήτημα που σχετίζεται με την προστασία δεδομένων, το οποίο αφορά και άλλα θεμελιώδη δικαιώματα που σχετίζονται με την αυτοματοποιημένη λήψη αποφάσεων. Σύμφωνα με την έρευνα του Ευρωβαρόμετρου, μόνο το 40 % των Ευρωπαίων γνωρίζουν ότι έχουν λόγο

Αποτελεσματική πρόσβαση στη δικαιοσύνη σε περιπτώσεις που αφορούν αποφάσεις που βασίζονται στην ΤΝ

Για την αποτελεσματική προσβολή αποφάσεων που βασίζονται στη χρήση ΤΝ, το κοινό πρέπει να γνωρίζει ότι γίνεται χρήση ΤΝ, καθώς και το πώς και το πού μπορεί να υποβάλει καταγγελία. Οι οργανισμοί που χρησιμοποιούν ΤΝ πρέπει να είναι σε θέση να εξηγούν τα οικεία συστήματα ΤΝ και τις αποφάσεις που βασίζονται στην ΤΝ.

Η πρόσβαση στη δικαιοσύνη συνιστά μια διαδικασία και παράλληλα έναν στόχο, και είναι καίριας σημασίας για όσους επιθυμούν να ασκήσουν άλλα διαδικαστικά και ουσιαστικά δικαιώματά τους. Περιλαμβάνει πολλά βασικά ανθρώπινα δικαιώματα, όπως το δικαίωμα αμερόληπτου δικαστηρίου και πραγματικής προσφυγής σύμφωνα με τα άρθρα 6 και 13 της ΕΣΔΑ και το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κατ' αναλογία, η έννοια της πρόσβασης στη δικαιοσύνη υποχρεώνει τα κράτη να διασφαλίζουν το δικαίωμα κάθε ανθρώπου να προσφεύγει σε δικαστήριο ή, σε μερικές περιπτώσεις, σε ένα εναλλακτικό όργανο επίλυσης διαφορών για την ικανοποίηση των αξιώσεών του, εάν διαπιστωθεί ότι έχουν παραβιαστεί τα δικαιώματά του.

Σύμφωνα με αυτά τα πρότυπα, τα θύματα παραβίασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων από την ανάπτυξη ή χρήση συστήματος ΤΝ από μια δημόσια ή ιδιωτική οντότητα πρέπει να έχουν δικαίωμα πρόσβασης σε μέσα έννομης προστασίας ενώπιον εθνικής αρχής. Σύμφωνα με τη σχετική νομολογία βάσει του άρθρου 47 του Χάρτη και του άρθρου 13 της ΕΣΔΑ, η πραγματική προσφυγή πρέπει να είναι «αποτελεσματική τόσο στην πράξη όσο και στο δίκαιο».

Σύμφωνα με τα πορίσματα της έρευνας, για να διασφαλίζεται η αποτελεσματικότητα της πραγματικής προσφυγής σε περιπτώσεις που αφορούν συστήματα ΤΝ και τον αντίκτυπό τους για θεμελιώδη δικαιώματα, όλοι πρέπει να γνωρίζουν πότε χρησιμοποιείται ΤΝ και να ενημερώνονται σχετικά με το πώς και το πού μπορούν να υποβάλουν καταγγελία. Οι οργανισμοί που χρησιμοποιούν ΤΝ πρέπει να μεριμνούν ώστε το κοινό να είναι ενημερωμένο για το σύστημα ΤΝ που χρησιμοποιούν και για τις αποφάσεις που βασίζονται σε αυτό.

Τα πορίσματα της έρευνας δείχνουν ότι η επεξήγηση των συστημάτων ΤΝ και του τρόπου λήψης των αποφάσεων με καθημερινούς όρους μπορεί να είναι δύσκολη. Τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας μπορεί να παρεμποδίζουν την παροχή αναλυτικών πληροφοριών σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας ενός αλγορίθμου. Επίσης, ορισμένα συστήματα ΤΝ είναι πολύπλοκα. Κατά συνέπεια, η παροχή ουσιαστικών πληροφοριών σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας ενός συστήματος και με τις σχετικές αποφάσεις καθίσταται δύσκολη.

ΓΝΩΜΗ 6 ΤΟΥ FRA

Ο νομοθέτης της Ένωσης και τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίζουν την αποτελεσματική πρόσβαση στη δικαιοσύνη για τους πολίτες σε υποθέσεις που αφορούν αποφάσεις οι οποίες βασίζονται στην ΤΝ.

Προκειμένου να διασφαλίσουν στην πράξη την πρόσβαση στα διαθέσιμα μέσα έννομης προστασίας, ο νομοθέτης της Ένωσης και τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να εξετάσουν την επιβολή ενός νομικού καθήκοντος στις δημόσιες διοικητικές αρχές και τις ιδιωτικές εταιρείες που χρησιμοποιούν συστήματα ΤΝ, το καθήκον της παροχής πληροφοριών σχετικά με τη λειτουργία των οικείων συστημάτων ΤΝ σε όσους ασκούν προσφυγή. Στις εν λόγω πληροφορίες περιλαμβάνονται και στοιχεία σχετικά με το πώς αυτά τα συστήματα ΤΝ καταλήγουν σε αυτοματοποιημένες αποφάσεις. Αυτή η υποχρέωση θα μπορούσε να συμβάλει στη διασφάλιση της ισότητας των διαδίκων στις περιπτώσεις άσκησης προσφυγής από πολίτες. Επιπλέον, θα μπορούσε να ενισχύσει την αποτελεσματικότητα της εξωτερικής παρακολούθησης και εποπτείας των συστημάτων ΤΝ (βλ. γνώμη 3 του FRA).

Όσον αφορά τη δυσκολία επεξήγησης πολύπλοκων συστημάτων ΤΝ, η ΕΕ, από κοινού με τα κράτη μέλη, θα πρέπει να εξετάσει την εκπόνηση κατευθυντήριων γραμμών για τη στήριξη των προσπαθειών για την επίτευξη της διαφάνειας σε αυτόν τον τομέα. Προς τούτο, θα πρέπει να βασιστούν στην εμπειρογνώσια των εθνικών οργανισμών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών που δραστηριοποιούνται στο πεδίο.

Μερικές από τις εταιρείες που συμμετείχαν στις συνεντεύξεις δήλωσαν ότι, για να αντιμετωπίσουν αυτό το πρόβλημα, αποφεύγουν να χρησιμοποιούν πολύπλοκες μεθόδους για τη λήψη ορισμένων αποφάσεων συνολικά, διότι δεν θα ήταν σε θέση να εξηγήσουν τις αποφάσεις τους. Εναλλακτικά, χρησιμοποιούν πιο απλές μεθόδους ανάλυσης δεδομένων για το ίδιο πρόβλημα ώστε να μπορούν να γίνουν κατανοητοί οι κύριοι παράγοντες που επηρεάζουν ορισμένα αποτελέσματα. Μερικοί από τους συνεντευξιζόμενους από τον ιδιωτικό τομέα επεσήμαναν τις προσπάθειες που καταβάλλονται για τη σταδιακή βελτίωση της κατανόησης της τεχνολογίας ΤΝ.

Η παρούσα σύνοψη παρουσιάζει τα κύρια πορίσματα της έκθεσης του FRA με τίτλο *Getting the future right - Artificial intelligence and fundamental rights* (Κατανοώντας το μέλλον - Τεχνητή νοημοσύνη και θεμελιώδη δικαιώματα). Η κύρια έκθεση είναι προσβάσιμη μέσω του ιστότοπου του FRA.

ΠΡΩΘΟΥΜΕ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΥΜΕ ΤΑ ΘΕΜΕΛΙΩΔΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΣΑΣ ΣΕ ΟΛΟΚΛΗΡΗ ΤΗΝ ΕΕ

Η έκθεση του FRA σχετικά με την τεχνητή νοημοσύνη και τα θεμελιώδη δικαιώματα παρουσιάζει συγκεκριμένους τρόπους με τους οποίους οι εταιρείες και οι δημόσιες διοικητικές αρχές στην ΕΕ χρησιμοποιούν, ή προσπαθούν να χρησιμοποιήσουν, την ΤΝ. Επικεντρώνεται σε τέσσερις βασικούς τομείς: τις κοινωνικές παροχές, την προληπτική αστυνόμευση, τις υγειονομικές υπηρεσίες και το στοχευμένο μάρκετινγκ. Η έκθεση παρουσιάζει τις πιθανές συνέπειες για τα θεμελιώδη δικαιώματα και αναλύει με ποιους τρόπους τα εν λόγω δικαιώματα λαμβάνονται υπόψη κατά τη χρήση ή την ανάπτυξη εφαρμογών ΤΝ.

Η παρούσα σύνοψη περιέχει τα βασικά σημεία της έκθεσης. Οι εν λόγω πληροφορίες μπορούν να αποτελέσουν τη βάση για τη χάραξη πολιτικής σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο σχετικά με τη χρήση εργαλείων ΤΝ που σέβονται τα ανθρώπινα και τα θεμελιώδη δικαιώματα.

FRA – ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ
Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Βιέννη – Αυστρία
Τηλ. +43 158030-0 – Φαξ +43 158030-699

fra.europa.eu

[facebook.com/fundamentalrights](https://www.facebook.com/fundamentalrights)
twitter.com/EURightsAgency
[linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency](https://www.linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency)

Υπηρεσία Εκδόσεων
της Ευρωπαϊκής Ένωσης